

Varasemate süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmine

Aprillis 2012 võeti kasutusele Euroopa karistusregistrite infosüsteem (ECRIS), et lihtsustada selle abil karistusregistrite andmeid käsitleva teabe vahetamist kogu ELi territooriumil. Süsteemi kaudu on liikmesriigid omavahel ühenduses ja selle kasutuselevõtuga on kehtestatud eeskirjad, millega tagatakse, et liikmesriikide karistusregistris sisalduvat teavet süüdimõistvate kohtuotsuste kohta saab vahetada ühtsete elektrooniliste vormide vahendusel ühtemoodi, kiirelt ja lühikeste seaduslike tähtaegade jooksul.

Taustteave

2004. aasta **Fourniret' kohtuasi** ja paljud hilisemad uuringud on näidanud, et liikmesriikide kohtud on sageli teinud otsuseid, ilma et nad oleksid olnud teadlikud võimalikest varasematest süüdimõistvatest kohtuotsustest muudes liikmesriikides. Teabe puudumise tõttu on tehtud otsuseid, milles ei ole võetud arvesse isiku kuritegelikku minevikku, ja seega ei ole võetud meetmeid sama liiki kuriteo uue toimepanemise ärahoidmiseks.

Alates 2008. aastast kehtib nõue, mille kohaselt tuleb isiku suhtes algatatavate uute kriminaalmenetluste raames vahetada karistusregistrites sisalduvat teavet. See nõue on sätestatud [nõukogu raamotsuses 2008/675, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes](#).

ECRIS

ECRIS loodi selleks, et parandada ja lihtsustada karistusregistrites sisalduva teabe vahetamist Euroopa tasandil. Siseriiklikes karistusregistrites sisalduvat teavet saab turvalise teabeinfrastruktuuri kaudu vahetada elektrooniliselt kiirel, ühtsel ja lihtsal viisil. Süsteemi kaudu on kohtunikel, prokuröridel ja asjaga seotud haldusasutustel hõlbus juurde pääseda iga ELi kodaniku võimalikku kuritegelikku minevikku käsitlevale terviklikule teabele, sõltumata sellest, millises liikmesriigis see isik on varem süüdi mõistetud. Teabele juurdepääsu võimaldab igas liikmesriigis selleks määratud konkreetne keskasutus.

Teavet võib vastavalt raamotsusele ja siseriiklikele õigusnormidele vahetada mitmesugustel eesmärkidel.

- Vastavalt [nõukogu raamotsusele 2008/675, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes](#), tuleb teavet vahetada, kui isiku suhtes algatakse uus kriminaalmenetlus.
- Vastavalt [nõukogu ja Euroopa Parlamendi 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/92/EL \(mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust\)](#) artiklile 10 tuleb teavet vahetada, kui korraldatakse värbamismenetlus selliste ametkohtade täitmiseks, mis eeldavad otseseid ja korrapäraseid kontakte lastega.
- ECRISi kaudu võib kooskõlas siseriiklike õigusnormidega vahetada teavet ka muul eesmärgil (näiteks värbamis-, naturalisatsiooni-, varjupaiga-, tulirelvaloa andmise, lapse adopteerimise jm menetluste raames).

Üldpõhimõtted

- ECRISi aluseks on **detsentraliseeritud IT-struktuur**, kus teave karistuste kohta on salvestatud vaid liikmesriikide andmebaasidesse ja seda teavet vahetatakse taotluse korral elektrooniliselt liikmesriikide keskasutuste vahel.
- **Isiku kodakondsusjärgne liikmesriik** on selle isiku kohta tehtud **süüdimõistvate kohtuotsuste keskhoia**. See liikmesriik on kohustatud hoidma ja ajakohastama kogu saadud teavet ning edastama taotluse korral seda teavet teistele liikmesriikidele. Selle tulemusel peaks igal liikmesriigil olema võimalik pakkuda karistusregistrist täielikku ja ajakohastatud teavet oma kodanike suhtes tehtud süüdimõistvate otsuste kohta, sõltumata sellest, kus need otsused on tehtud.
- **Kui liikmesriigis mõistetakse süüdi** isik, kes ei ole selle riigi kodanik, peab see liikmesriik **võimalikult kiiresti saatma teabe** süüdimõistmise kohta süüdimõistetud isiku kodakondsusjärgsele liikmesriigile/-riikidele ja seda teavet vajaduse korral ajakohastama.
- Teavet süüdimõistmiste kohta edastatakse **elektrooniliselt**, kasutades **ühtset Euroopa vormi**, mis sisaldab kahte võrdlustabelit kuriteo liikide ja karistuste liikide kohta. Need tabelid hõlbustavad automaatset tõlkimist ja soodustavad edastatud teabe vastastikust mõistmist. Süüdimõistmist käsitleva teabe edastamisel peavad liikmesriigid märkima kuriteo ning karistuse või

sanktsiooni liigi koodi. Need koodid võimaldavad tõlkida teksti automaatselt teabe saaja keelde ning aitavad saajal teabe saamise järel otsekohe reageerida.

Õigusaktid

Teabevahetust ja süsteemi toimimist reguleerivad põhimõtted on sätestatud [raamotsuses](#) karistusregistrite andmete vahetamise kohta ja [nõukogu otsuses](#) ECRISe loomise kohta.

Rakendamine

Võetud on hulk tehnilisi ja finantsmeetmeid, et aidata liikmesriikidel valmistada ette tehnilist infrastruktuuri oma karistusregistrite süsteemide ühendamiseks 2012. aasta aprilliks (ametlik rakendamistähtaeg) ja pärast seda. Komisjon on andnud liikmesriikide käsutusse erilise tarkvara (tugirakenduse), mis hõlbustab teiste registritega ühendumist. Liikmesriigid võisid taotleda ELilt ka rahalist toetust, et ajakohastada oma karistusregistrite süsteemid [kriminaalõiguse programmi](#) raames.

2017. aastaks on kõik liikmesriigid ühendunud ECRISega, aga mitte kõik liikmesriigid ei ole ühendunud kõikide teiste liikmesriikidega. Lisateavet leiab 29. juunil 2017. aastal avaldatud [komisjoni esimesest statistilisest aruandest](#) ECRISe kasutamise kohta.

Karistusregistri väljavõtte kasutamine muul eesmärgil kui kriminaalmenetluses

Kooskõlas Euroopa raamotsusega 2009/315/JSK, Euroopa Liidu Nõukogu otsusega 2009/316/JSK ja siseriiklike eeskirjadega võib karistusregistri väljavõtteid vahetada ka muul eesmärgil kui kriminaalmenetlus. Lisateabe saamiseks selle kohta, kuidas saada karistusregistri väljavõtet muudel eesmärkidel, **klõpsake asjakohase liikmesriigi lipukesel ekraani paremal ääres.**

Komisjoni ettepanek parandada teabevahetust kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute kohta

ECRIS toimib tõhusalt, kui otsitakse teavet ELi kodanike kohta põhimõttel, et nende kodakondsusjärgne liikmesriik on süüdimõistmisi käsitleva teabe ainus hoidja. Paraku ei võimalda ECRIS sama tõhusalt vahetada teavet kolmandate riikide kodanike (TCN – *third country nationals*) ja kodakondsuseta isikute suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta, sest puudub asjaomane teabehoidla. Seetõttu ei ole praegu võimalik selgeks teha, kas ja millises liikmesriigis on konkreetne kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik varem süüdi mõistetud. Selleks tuleks esitada päring kõikidele liikmesriikidele.

Olukorra parandamiseks võttis komisjon 19. jaanuaril 2016 vastu [direktiivi ettepaneku, millega muudetakse nõukogu raamotsust 2009/315/JSK ECRISe kohta](#), ja 29. juunil 2017 veel [määruse ettepaneku](#), millega luuakse keskne ECRIS-TCN-süsteem (lühend TCN hõlmab siin nii kolmandate riikide kodanikke kui ka seal elavaid kodakondsuseta isikuid), et selgitada tõhusalt välja liikmesriik/-riigid, kellel on teavet konkreetse kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta.

Määruse ettepanekuga reguleeritakse keskse ECRIS-TCN-süsteemi loomist vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimise Euroopa ameti (eu-LISA) juurde. See süsteem sisaldab liikmesriikides süüdi mõistetud kolmandate riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute isikusamasuse andmeid (tähtnumbrilisi andmeid ja sõrmejälgi). Otsingumehhanism võimaldab liikmesriikidel teha andmebaasis veebipäringuid. Päringutabamus osutab liikmesriigile/-riikidele, kus konkreetne kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on süüdi mõistetud. Kindlaks tehtud liikmesriigilt/-riikidelt võib seejärel ECRISe kaudu taotleda karistusregistris sisalduvat täielikku teavet.

Direktiivi ettepanekuga reguleeritakse liikmesriikide kohustusi seoses ECRIS-TCN-süsteemiga riigi tasandil ning süüdimõistmisi käsitleva täieliku teabe vahetamist liikmesriikide vahel.

Direktiivi ja määruse ettepanek on praegu arutlusel Euroopa seadusandja käes – nõukogus ja Euroopa Parlamendis, kes võtavad need seadusandliku protsessi käigus vastu ja vormistavad need lõplikult.

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Viimati uuendatud: 22/01/2019